

Motion till riksdagen 2020/21:3757

av Elisabeth Svantesson m.fl. (M)

med anledning av skr. 2020/21:28 Riksrevisionens rapport om tillväxthämmande incitament i den kommunala inkomstutjämningsen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska tillsätta en översyn av hela det kommunala kostnads- och inkomstutjämningsystemet samlat som särskilt beaktar systemets inverkan på kommuner och regioner som växer och på tillväxten i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen allsidigt och löpande bör analysera hur den kommunala inkomstutjämningsen påverkar kommunernas tillväxt och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen har granskat om den kommunala inkomstutjämningsen har negativa effekter på kommunernas tillväxt och har sammanfattningsvis kommit fram till att det av metodologiska utmaningar inte går att påvisa att graden av utjämningsen i den kommunala inkomstutjämningsen påverkar tillväxten i skattekraften negativt. Riksrevisionen beskriver dock att det länge har funnits en oro för att inkomstutjämningsen påverkar kommunernas incitament för tillväxt negativt och att internationell ekonomisk forskning bekräftar oron samt att den ekonomiska teorin är tydlig med att det finns en risk för sådana negativa bieffekter. Slutligen menar därför Riksrevisionen att det finns ett fortsatt behov av välunderbyggda underlag för att utforma en effektiv kommunal inkomstutjämningsen.

Riksrevisionen rekommenderar därför regeringen att ”allsidigt och löpande analysera hur den kommunala inkomstutjämningsen påverkar kommunernas tillväxt.

Genom att bättre förstå de mekanismer som ligger bakom den lokala tillväxten kan analysen av tillväxtincitamenten i inkomstutjämnings förhållningsvis komma längre.”

Regeringen delar inte Riksrevisionens syn på behovet av att vidare och löpande analysera hur den kommunala inkomstutjämnings påverkar kommunernas tillväxt. I stället menar regeringen att det är lämpligare att göra en samlad översyn med några års mellanrum. Moderaterna ser att förbättrad tillväxt är helt avgörande för upprätthållandet av vårt välbefinnande och anser att regeringen bör få i uppdrag att allsidigt och löpande analysera hur den kommunala inkomstutjämnings påverkar kommunernas tillväxt.

Tillväxt i våra kommuner spelar en stor roll för utvecklingen och hur man klarar av det kommunala uppdraget och upprätthållandet av välfärden. Kommunerna har ett stort ansvar för många av Sveriges största utmaningar, inte minst för en bättre skola och fler jobb. Eftersom kommunerna finansierar sin verksamhet via kommunalskatten borde de ha starka incitament att ta beslut som ökar deras skatteintäkter. Utjämningsystemet gör att en kommun i mycket liten utsträckning kan höja sina skatteintäkter genom högre tillväxt eller högre sysselsättning, utan enbart genom att höja kommunalskattesatsen. Det gör att kommuner kan väntas prioritera åtgärder för jobb och tillväxt mindre än om de skulle få behålla de ökade skatteintäkter som sådana åtgärder skulle skapa. Den internationella forskningen som finns kring utjämningsystem som liknar det svenska visar också att effekten av dessa är minskad tillväxt och högre skatter. Att sådana effekter har varit svåra att identifiera i Sverige betyder inte att de inte finns, utan helt enkelt att det är svårt att göra den sortens studier. Regeringen tar dock inte fasta på dessa utmaningar med systemet i sin skrivelse eller ser betydelsen av tillväxt i våra kommuner och hur den skulle kunna förbättras genom en bättre analys av det kommunala utjämningsystemet.

Det kan vidare synas märkligt att regeringen uttalar att det är lämpligare att göra en samlad översyn av det kommunala utjämningsystemet men att regeringen i sin senaste översyn (Dir 2016:91) endast ser över det kommunala kostnadsutjämningsystemet och inte inkomstutjämningsystemet.

Det är problematiskt att regeringen har valt att inte ta ett helhetsgrepp om utjämningsystemet utan i sin senaste översyn helt utelämnade inkomstutjämnings, den klart viktigaste delen och den del där de skadliga tillväxteffekterna av utjämnings-systemet är som störst. Moderaterna anser att det behöver göras en ny utredning av kostnads- och inkomstutjämningsystemet samlat, där särskilt tillväxteffekter av systemet beaktas. I dag ger systemet oönskade margineffekter exempelvis för kommuner som lyckas få människor från bidrag till arbete; även effekter som dessa behöver en ny utredning omfatta. Dessutom bör det faktum att det endast är en region som är nettoinbetalare medan resten av regionerna är nettomottagare i systemet ses över.

Givet den ekonomiska utvecklingen i kommunerna och regionerna de kommande åren bör staten gradvis ta ett större ansvar för att säkerställa goda förutsättningar för välfärdens finansiering. Moderaterna anser därför att det i en översyn bör prövas om staten ska ta ett helhetsansvar för utjämnings.

Elisabeth Svantesson (M)

Edward Riedl (M)

Jan Ericson (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Sofia Westergren (M)